

Vi arkitekter är medspelare

Det finns ett moment 22 i debatten om miljonprogrammets förorter. Lyfter vi fram och kritiserar segregationen bidrar vi till svartmålning. Pekar vi på det positiva medverkar vi till att okunskap om allvarliga problem består och att ansvariga politiker och kommunanställda får anledning att luta sig tillbaka. Denna paradox har ingen lösning, annat än att många bidrar i debatten. Åtminstone har inte tystnad löst problemen under de tjugo år av alltmer allvarliga konsekvenser från etnisk och ekonomisk boendesegregation. 20% av Göteborgarna är födda utomlands och ännu fler har utländsk anknytning. Få bland allmänheten tänker på detta eftersom det inte syns i de flesta stadsdelar. Sverige var i slutet av 90-talet det mest boendesegregerade landet inom OECD och Göteborg är den mest segregerade staden i Sverige. Det går fortfarande åt fel håll och det talar för att en debatt om förorterna behövs.

Förutom debatt fordras en förändring inom de olika professioner som påverkar hur förorterna förändras. När det gäller arkitektur och planering kan vår yrkesroll utvecklas så att vi får bättre kunskap om hur den sociala och fysiska miljön i samspelar och bättre kunskap att hantera hela processer. Det finns nämligen både fysiska och sociala skäl till att fokusera på miljonprogrammets förorter då 40% av beståndet, ca 350 000 lägenheter, inom fem år behöver förbättras av miljöskäl: förutom behovet av normal renovering läcker husen mycket energi.

En del hävdar att mycket bra redan görs. Det som görs är dock ofta bra ur *något* perspektiv men det finns inga exempel i Göteborg där alla aspekter av hållbar utveckling (sociala, ekonomiska, miljömässiga) har tagits hänsyn till i förändringsprocessen. Det finns visserligen goda resultat när det gäller husen energisnålhet kombinerat med företagsekonomi och förändring av ett områdes rykte. Samtidigt finns det uppenbara brister t ex när det gäller kommunens sociala ansvar för alla invånare – att ordna med bostäder åt svagare grupper i samhället. Det jag vill lyfta fram – utan att peka ut någon särskild förort då detta verkar vara en generell tendens – är att vi arkitekter och planerare faktiskt är medspelare i förändringsprocesser där miljöprojekt lyfts fram som goda exempel på hållbar utveckling, trots att bara ett fåtal av de aspekter som visionen rymmer har värderats.

En annan social aspekt vi behöver bättre kunskap om är medborgarnas deltagande i planeringen, vilket är en förutsättning för hållbar utveckling enligt Agenda 21. Arkitekter och planerare är i behov av bättre kunskap om hur invånare på ett tidigt skede kan medverka på ett sätt som fungerar i det representativa systemet. Utan att det får följderna att kommunanställda fränsäger sig sitt ansvar för den befolkning som inte är närvarande i processen. Och utan att den politiska debatten tystnar. Dessa problem är för övrigt lika viktiga att lösa när det gäller privata företag som medverkar i planering. Det finns dock flera pilotprojekt i Göteborg med medborgarmedverkan att lära från. Vad jag känner till har de ännu inte fått någon inverkan på traditionell planering eller påverkat utformningen av plan- och bygglagen. Arkitekter och planerare kan naturligtvis inte ensamma hantera den komplexa uppgiften att länka många olika aspekter i planeringsprocesser, en sådan utveckling av vår yrkesroll behöver ske i samverkan med andra professioner, inom och utanför kommunen, samt, inte minst, med mycket engagerade och debattlystna politiker.

Jenny Stenberg

Tekn dr, Arkitekt, Planerare
Byggd miljö & hållbar utveckling
Chalmers Arkitektur